

Дело C-199/21**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

30 март 2021 г.

Запитваща юрисдикция:

Bundesfinanzgericht (Федерален финансов съд, Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

19 март 2021 г.

Жалбоподател:

DN

Ответен държавен орган:

Finanzamt Österreich (Данъчна служба, Австрия)

Предмет на главното производство

Свободното движение на работници — Семейни обезщетения — Права, произтичащи от получаване на пенсии — Държава на предоставяне на пенсия — Възстановяване — Компетентна държава членка — Плащане на диференцираща добавка

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси**Въпрос 1**, който се поставя заедно с въпрос 2:

Трябва ли текстът „държавата членка, компетентна за изплащането на [...] пенсия“ във второто изречение от член 67 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация

на системите за социално осигуряване (ОВ L 166, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82), изменен с Регламент (ЕС) № 465/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година (ОВ L 149, 2012 г., стр. 4) (наричан по-нататък „Регламент № 883/2004“, „Регламентът за новото координиране“ или „Основният регламент“), да се тълкува в смисъл, че с него се има предвид тази държава членка, която преди е била компетентна по отношение на семейните обезщетения в качеството държава по заетостта и сега е длъжна да плаща пенсията за старост, правото на която се основава на предходно упражняване на свободата на движение на работниците на нейна територия?

Въпрос 2:

Трябва ли текстът на член 68, параграф 1, буква б), подточка ii) от Регламент № 883/2004 „права, произтичащи от получаване на пенсия“ да се тълкува в смисъл, че дадено право на семейно обезщетение следва да се счита за произтичащо от получаването на пенсия, ако, на първо място, законодателството на Съюза ИЛИ на държавата членка предвижда получаването на пенсия като условие за правото на семейно обезщетение и освен това, на второ място, условието за получаване на пенсия е действително изпълнено от фактическа гледна точка, така че „обикновено получаване на пенсия“ не попада в обхвата на член 68, параграф 1, буква б), подточка ii) от Регламент № 883/2004 и съответната държава членка не следва да се счита за „държава на предоставяне на пенсия“ от гледна точка на правото на Съюза?

Въпрос 3, който се поставя алтернативно на въпроси 1 и 2, ако обикновеното получаване на пенсия е достатъчно за тълкуването на понятието „държава на предоставяне на пенсия“:

Трябва ли в случай на получаване на пенсия за старост, правото на която е в обхвата на регламентите относно работниците мигранти, както и от осъществяване на дейност като заето лице в държава членка в предходен период, когато или държавата на пребиваване самостоятелно, или и двете държави все още не са били държави — членки на Съюза или на Европейското икономическо пространство, текстът „се предоставя диференцираща добавка, ако е необходимо, за сумата, надвишаваща този размер“ в член 68, параграф 2, второ изречение, втора част от изречението от Регламент № 883/2004 в светлината на решение на Европейския съд от 12 юни 1980 г., Laterza, 733/79, EU:C:1980:156, да се тълкува в смисъл, че правото на Съюза гарантира семейните обезщетения във възможно най-висока степен също и при получаване на пенсия?

Въпрос 4:

Трябва ли член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 да се тълкува в смисъл, че същият не допуска член 2, параграф 5 от FLAG 1967,

според който при развод правото на семейни добавки и на данъчния кредит за деца принадлежи на родителя, който се грижи за домакинството, докато пълнолетното дете студент е член на това домакинство, въпреки че не е подал искане нито в държавата на пребиваване, нито в държавата на предоставяне на пенсия, така че другият родител, който живее като пенсионер в Австрия и всъщност носи изключителната тежест за финансова издръжка на детето, може да обоснове правото си на семейни добавки и на данъчния кредит за деца пред институцията на държавата членка, чието законодателство е приложимо с предимство, пряко с член 60, параграф 1, точка 3 от Регламент № 987/2009?

Въпрос 5, който се поставя заедно с въпрос 4:

Трябва ли освен това член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009 да се тълкува в смисъл, че за да се определи качеството му на страна в процедурата на държавата членка за предоставяне на семейни обезщетения, е необходимо също така лицето, което осъществява дейност като заето лице в Съюза, да отговаря основно за издръжката по смисъла на член 1, буква i), точка 3 от Регламент № 883/2004?

Въпрос 6:

Трябва ли разпоредбите относно процедурата на диалог съгласно член 60 от Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 284, 2009 г., стр. 1) (наричан по-нататък Регламент № 987/2009“ или „Регламентът по прилагане“) да се тълкуват в смисъл, че тази процедура следва да се провежда от институциите на съответните държави членки не само в случай на предоставяне на семейни обезщетения, но и в случай на възстановяване на семейни обезщетения?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социално осигуряване

Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност

Посочени разпоредби от националното право

Familienlastenausgleichsgesetz 1967 (Закона за компенсиране на семейните разходи от 1967 г., наричан по-нататък „FLAG 1967“), членове 2, 2а, 10, 26

Съгласно член 2, параграф 2 от FLAG право на семейни добавки за посочено в параграф 1 дете има лицето, чието домакинство включва детето. Лице, чието домакинство не включва детето, но което поема основните разходи за издръжката на това дете, има право на семейни добавки, ако никое друго лице няма право на тях по силата на първото изречение от този параграф.

Член 2, параграф 5, буква а) от FLAG 1967 гласи:

„Домакинството на дадено лице включва дете, ако

детето споделя едно жилище с това лице при единно икономическо управление на домакинството. Принадлежността към домакинството не отпада,

- ако детето пребивава само временно извън общото жилище.

Счита се, че детето живее в домакинството на двамата родители, ако тези родители се грижат за общо домакинство, в което се включва детето.

Член 2а от FLAG 1967 гласи:

(1) Ако общото домакинство на родителите включва дете, правото на родителя, който основно се грижи за домакинството е с предимство пред правото на другия родител. До доказване на противното се предполага, че майката основно се грижи за домакинството.

(2) В случаите по параграф 1 родителят, който има преимуществено право, може да се откаже в полза на другия родител. Отказът може да бъде даден и с обратна сила, но само за периоди, за които семейните добавки все още не са получени. Отказът може да бъде оттеглен.

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Finanzamt Österreich (Данъчна служба, Австрия) изисква от жалбоподателя да възстанови семейните добавки за периода от януари до август 2013 г. за неговото пълнолетно дете.
- 2 Жалбоподателят е поляк по рождение, който от 1989 г. упражнява дейност като заето лице в Австрия. В началото работи на всеки три седмици в Австрия и след това прекарва една седмица със семейството си в Полша. От 1992 г. е само от време на време в Полша. От 2001 г. има австрийско гражданство и пребивава изключително в Австрия. Съпругата и дъщеря му живеят в Полша и имат полско гражданство. От юли 2011 г. жалбоподателят е разведен с полската си съпруга. Преди да упражнява дейност в Австрия, жалбоподателят е работил до края на 1988 г. в Полша.
- 3 Австрийските семейни добавки винаги са предоставяни на жалбоподателя, който от своя страна ги предава на дъщеря си. Не е изисквана декларация за

отказ от страна на майката. При предоставянето ответният държавен орган изхожда от основната компетентност на Австрия поради упражняването на дейност от страна на жалбоподателя в Австрия.

- 4 От ноември 2011 г. жалбоподателят получава пенсия за старост в Австрия и Полша. На това основание ответният държавен орган изисква възстановяването на австрийските семейни добавки и на данъчния кредит за деца. Липсата на компетентност на Австрия съгласно правото на Съюза се обосновава с получаването на пенсия в Полша, и задължението за плащане на диференцираща добавка съгласно член 68, параграф 2 от Регламент № 883/2004 също не е релевантно.
- 5 През 2013 г. дъщерята следва в университет в Полша. През 2013 г. критерият за доходи в Полша от 539 PLN/човек е надвишен, така че в Полша не е било налице право на предвидените там семейни обезщетения. Нито жалбоподателят, нито майката на детето са получавали семейни обезщетения в Полша.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 6 По въпроси 1 и 2 запитващата юрисдикция посочва, че съгласно националното си право в рамките на правото в областта на семейните добавки Австрия е типична държава на пребиваване. Упражняването на дейност или получаването на пенсия не са условия за получаването на семейните добавки. Следователно Австрия може да бъде държава по заетостта или държава на предоставяне на пенсия само във връзка с правото на Съюза. За целите на определянето на единствената компетентна държава членка член 67, второ изречение от Регламент № 883/2004 съдържа самостоятелна и окончателна разпоредба в областта на пенсиите. Тъй като от 1 май 2004 г. при упражняването на свободата на движение на работниците жалбоподателят извършва дейност като заето лице, въз основа на която от ноември 2011 г. получава пенсия в Австрия, което е предвидено в членове 67, 68 от Регламент № 883/2004 като условие за правото на семейни обезщетения, според запитващата юрисдикция по силата на правото на Съюза Австрия е държавата на предоставяне на пенсия и следователно е компетентна държава членка.
- 7 Съгласно член 67 от Регламент № 883/2004 само една държава членка може да е компетентна. Тъй като жалбоподателят получава пенсия в Австрия и в Полша, се изисква допълнителна характеристика, за да се определи коя държава членка е компетентна. Член 68, параграф 1, буква б), подточка ii) от Регламент № 883/2004 се отнася до „права, произтичащи от получаване на пенсии“. Въз основа на него, противно на становището на ответния държавен орган, Австрия при всички случаи е компетентна държава членка — въпросът е само дали компетентността е основна или вторична.

- 8 Настоящият съдебен състав счита, че обръщането на реда на предимство на две държави членки е уредено още в член 76 от Регламент (ЕИО) № 1408/71. Впоследствие тази разпоредба е изменяна няколко пъти. В началото става дума за спиране на правото, но в последното изменение става дума за прекратяване на правото.
- 9 Съгласно правото на Съюза всички държави членки, намиращи се в положение, което попада в обхвата на Регламент № 883/2004, са държави по заетостта. Някои държави членки обаче са такива още по силата на националното право, тъй като за да е налице право на семейни обезщетения, наред с пребиваването изискват и реално упражняване на дейност като заето лице. Тези държави членки са описани в по-новата доктрина като „държава по заетостта по силата на националното право“, за да бъдат разграничени от „държава по заетостта по силата на правото на Съюза“ по смисъла на член 67 от Регламент № 883/2004.
- 10 Общото между всички горепосочени версии на член 76 от Регламент № 1408/71 е, че предвиждат, ако самата държава на пребиваване е била държава по заетостта съгласно нейното национално законодателство, тази държава „изпреварва реда на предимство“ на държавата по заетостта, която е компетентна съгласно член 73 от Регламент (ЕИО) № 1408/71: Въз основа на изрично предписание в правото на Съюза държавата на пребиваване е определена за държава членка с основна компетентност, в държавата по заетостта с вторична компетентност правото на предвидените в нейното законодателство семейни обезщетения е спряно, съответно прекратено до достигане на прага. Схващането, че спирането съгласно член 76 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 не е абсолютно, е изяснено от Съда чрез развитието на практиката и в обхвата на приложение на този регламент двете държави членки са свързани вече по такъв начин, че държавата членка с вторична компетентност е задължена да заплаща разликата.
- 11 В това отношение трябва да се посочи решение на Съда Sanina, C-363/08, EU:C:2009:732. След развода си г-жа Sanina се премества с дъщеря си от Австрия в Гърция. Бащата продължава да упражнява дейност като заето лице в Австрия. Следователно Австрия е „държава по заетостта по силата на правото на Съюза“. Г-жа Sanina не упражнява дейност като заето лице в Гърция, поради което Гърция е само държава на пребиваване. Поради това Австрия носи основната отговорност за изплащане на семейното обезщетение. Ако г-жа Sanina беше започнала да упражнява в Гърция дейност като заето лице, която според гръцкото законодателство води до възникването на право на гръцки семейни обезщетения, основната компетентност щеше да се прехвърли на Гърция („държава по заетостта по силата на националното право“) и правото на австрийски семейни обезщетения щеше да се прекрати до размера, предвиден в гръцкото законодателство.

- 12 Тъй като в случай на упражняване на дейност като заето лице двете държави членки трябва да гарантират в най-висока степен семейното обезщетение, запитващата юрисдикция счита, че това трябва да се прилага и при получаването на пенсия. При всяко положение Регламент № 883/2004 координира участващите държави членки чрез типизиране и йерархизиране, като по този начин се определя редът на предимство и се гарантира в най-висока степен общото задължение за семейни обезщетения. По отношение на фактически положения, които са свързани с пенсии, общото задължение на участващите държави членки следва от практиката на Съда, по-специално от решение *Laterza* (C-733/79).
- 13 Според Общата информационна система на ЕС за социална закрила (MISSOC) в Полша единственият критерий за получаването на семейни обезщетения е пребиваването. Упражняването на дейност като заето лице не е условие. В резултат на това, съгласно националното си законодателство Полша би следвало да се класифицира като държава на пребиваване. Австрия обаче е държава на предоставяне на пенсия. Според запитващата юрисдикция вследствие на това са налице обезщетения от няколко държави членки на различни основания, поради което се прилага член 68, параграф 1, буква а) от Регламент № 883/2004. Следователно като държава на предоставяне на пенсия Австрия е държава членка с основна компетентност и е длъжна да плаща обезщетение в пълен размер.
- 14 Ответният държавен орган е класифицирал Австрия и Полша заедно като обикновени държави на предоставяне на пенсия и следователно от един и същи вид, като по този начин Полша, в качеството на държава на пребиваване на дъщерята, е била задължена да плаща обезщетението. Тъй като в Полша не е налице право поради превишаване на прага на възнаграждението, според запитващата юрисдикция задължението на Австрия за изплащане на разликата остава непроменено и тя трябва да действа като държава членка с основна компетентност.
- 15 Въпрос 3 е поставен за изясняване алтернативно на въпроси 1 и 2, тъй като в Австрия има противоречива съдебна практика.
- 16 По въпроси 4 и 5 запитващата юрисдикция посочва, че правото на Съюза определя като приложимо австрийското законодателство (основно или вторично). Член 2, параграф 2 от FLAG 1967 предоставя преимуществено право на лицето, чието домакинство включва детето. Член 2а от FLAG 1967 не е релевантен за положението по главното производство, тъй като не е налице общо домакинство на родителите. Съгласно австрийското право живеещата в Полша майка е лицето, което има право да подаде искане. Ответният държавен орган посочва като алтернативно основание, че съгласно австрийското право майката би имала право на семейните добавки. Тъй като съгласно австрийското право възстановяване на неправилно платеното семейно обезщетение следва да се изиска от лицето, което не е имало право на него, жалбоподателят следва да го възстанови и живеещата в

Полша майка следва сама да подаде искане за получаването му. Тя обаче вече няма да получи обезщетение за 2013 г., тъй като е изтекъл съответният срок за подаване на искането.

- 17 Запитващата юрисдикция си задава въпроса дали положението по главното производство съответства на фактическия състав на член 60, параграф 1, трето изречение от Регламент № 987/2009, тъй като майката, която има право да подаде искане съгласно австрийското законодателство, не е упражнила правото си, така че като императивна правна последица, австрийската институция трябва да вземе предвид искането на жалбоподателя в качеството му на другия родител. Всъщност правото на Съюза по принцип определя австрийското право като приложимо, но трябва да се приеме изключение от това правило, ако член 2, параграф 2 от FLAG 1967 бъде дерогиран поради прилагането с предимство на член 60, параграф 1, изречение 3 от Регламент № 987/2009. В този случай жалбоподателят би могъл да обоснове качеството си на страна пряко с правото на Съюза, като по този начин ще бъдат гарантирани и правата на детето. Освен това възниква въпросът дали за определяне на качеството на страна на жалбоподателя е необходимо, същият да носи по-голямата част от тежестта за издръжката (което в случая е така).
- 18 По въпрос 6 следва да се посочи, че за предоставянето на семейни обезщетения за работниците мигранти съответните две държави членки следва да си сътрудничат във възможно най-висока степен в процедура за диалог и евентуално да изплатят диференцираща добавка. Запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали тази процедура за диалог е задължителна и в случай на възстановяване на семейно обезщетение, тъй като в тази процедура (като *actus contrarius* спрямо предоставянето на обезщетението) се прилагат същите права и задължения.